

Професор Ивайло Ганев

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

ПОЧИВАМЕ 10 ДНИ ПО КОЛЕДА И НОВА ГОДИНА

Съгласно заповед № 2104 от 05.12.2017 г. на изпълнителния директор на „Арсенал“ АД Николай Ибушев общо 10 дни ще почиват работниците и служителите на дружеството по време на Коледно-новогодишните празници.

Последният работен ден за 2017 година ще бъде на 22-ри декември – петък, а първият

от новата 2018 година – 2-ри януари, вторник.

Почивни ще са дните от 23 декември до 1-ви януари включително.

Два са деловите дни между празничните 28 и 29 декември, които със заповедта на изпълнителния директор на дружеството също стават почивни. За тях работещите в „Арсенал“ ще ползват платени отпуски, а тези, които нямат – неплатени. Заявленията за съответния отпуск трябва да бъдат подадени до 18 декември. Заповедта на изпълнителния директор е съгласувана с председателите на синдикатите КНСБ и КТ „Подкрепа“ в дружеството.

На 20-ти декември, сряда, ще излезе и последният за тази година брой на вестник „Трибуна Арсенал“.

Поздравление!

В Деня на Студентския празник на България – 8 декември,

пожелавам на студентите от Технически колеж – Казанлък много здраве, щастие и успехи в обучението и във всички други техни житейски начинания!

Нека всички са все така мотивирани в изучаването на избраната от тях специалност – път към реализацията им на отлични професионалисти в областта на машиностроенето!

Нека първият им студентски празник остави у тях незабавими спомени!

Честит празник!

Проф. Ивайло Ганев,
Директор на Колежа по енергетика и електроника при Технически университет – София

МОТИВИРАЙТЕ

своите служители, клиенти и партньори

Идънред България www.edenred.bg
Edenred Тел: +359 2 974 0220 bulgaria@edenred.com

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев.

Редакция: Деляна Бобева – гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Първоледа Петкова, Мария Пискова, Миран Маденджиян, Юлия Младенова, Венко Юнаков.

Със съдействието на КНСБ и КТ "Подкрепа" в "Арсенал" АД.

Обява

„Арсенал“ АД – Казанлък отдава под наем за временно и възмездно ползване недвижим имот – **оранжерия**, намираща се на бул. „Розова долина“ №27, местност „Кайнарджа“.

Недвижимият имот включва:

- Земя с площ 10397 кв. м., в т. ч.:
- Стъклена оранжерия с площ 4 876 кв. м.
- Сграда пропуск с площ 14,05 кв. м.
- Битова сграда с площ 151,60 кв. м.
- Навес с площ 75,20 кв. м.
- Помпена станция с площ 8,90 кв. м.
- Сграда трафопост с площ 9,20 кв. м.
- Сграда склад с площ 45,40 кв. м.
- Сграда с площ 41,35 кв. м.
- Сграда работилница с площ 92 кв. м.

За повече информация и справки – телефон **0431/6 33 23**.

КАУЗА ДОБРО СТЯГАТ В „БУРАТИНО“

Два дни „Буратинци“ посрещат Дядо Коледа

Благотворителен базар за събиране на средства за добра кауза – закупуване на играчки за всяка една група, въпреки творческата енергия на родители на децата от детската градина на територията на „Арсенал“ – „Буратино“.

Благотворителният базар, на който всеки един арсеналец ще може да си купи коледни ръчно майсторени красоти, ще бъде на 18-ти декември, понеделник, от 12 часа, съчетан заедно с коледен театър и концерт за малчуганите от „Буратино“.

Сред сърчните мами, решили да вплетат душа и сърце в

книжни красоти и в помощ на каузата, е и 24-годишната служителка на отделе „Продажи“ – сектор Вътрешен пазар в „Арсенал“, финансистката Десислава Дамянова.

Тя е част от колектива на „Арсенал“ от половин година, а от септември в първа група в детската градина „Буратино“ е и нейният малък син – Пламен Дамянов. От сърчните ръце на Десислава вече са родени книжни коледни играчки, елхи, снежинки и други красоти, които тя е изработила в обедната почивка или къщи.

Десислава се надява книжните ѝ коледни красоти да дадат нова енергия и зарадват новите си стопани, при които отидат след търга.

В навечерието на коледните празници възпитаничката на Свищовската стопанска академия пожелава здраве и добро във всеки един дом.

Голямото вълнение по посрещането на Дядо Коледа в арсеналската забавачница ще бъде на 19-ти декември, вторник. От рано сутринта вълшебникът в червен костюм ще тропа по вратите на групите в градината и ще подарява всекому според заслугите. В ролята на добър помощник на дядо Коледа за поредна година е ръководството на „Арсенал“, осигурило подаръци и коледни торбички за всяко едно от 180-те арсеналски деца, обучаващи се в „Буратино“ и филиала в Горно Черковище.

СТОЯНКА - МАГЪОСНИЦА С ИГЛА И КОНЕЦ

Тя е „бабе“ за малките от състава на Ваня Минчева и просто Стоянка за големите танцьори от ансамбъла.

В ателието ѝ е нещо повече от музей: на историята на казанлъшко-японското приятелство и на традициите в българския фолклор. Самата тя може да играе различни хора и ръ-

пенсионирането ѝ.

Попаднала в ансамбъла случайно, докато внучката ѝ Лазарина танцувала в него. Ръководителят на ансамбъл „Арсенал“ Христо Стоянов търсел шивачка, която да поддържа и подготвя костюмите за различни турнета, концер-

стици. Гардеробът на ансамбъл „Арсенал“ е един от най-богатите и пълни гардероби, представяващи сам по себе си огромно богатство.

Сукманите и ризите основно се шият в специализирани фирми, там става и бродирането на сложните народни шевици. За Стоянка остава трудната поддръжка по пране, гладене, доизкусуряване на костюмите. Споделя, че всяка дреха си иска майсторлъка и има специфики по поддръжката ѝ. И отбелязва, че „досега няма „начервена“ дреха“.

Трябва много да се внимава при прането, гладенето или другите манипулации по дрехата, защото тези фини шевици и конци не позволяват немарливо отношение, а костюмите са за стотици левове, категорична е шивачката Стоянка.

Танцьорите също много пазели сценичните си костюми, досега няма повреден или изцапан от немарливо отношение, допълва тя.

За Стоянка съдбата на танцьор от ансамбъл „Арсенал“ не е непозната. Нито делникът им, нито празникът. Не само защото на всеки концерт тя е зад завесите и нещо като невидимото ОТК преди излизане на сцена, а

си, макар и далеч от Казанлък: Лазарина е финансист от Стопанската академия в Свищов и щастливо омъжена в София, а Стеляна е бъдещ лекар, студентка по медицина в Пловдив.

За разлика от майките си, внучките ходили на японски турнета няколко пъти.

Сега и двете ми внучки казват, че много им помага в живота наученото от ансамбъла, от Христо. Навиците за ред, точност, изцяло, любовта към танците и фолклора, споделя щастливата баба.

Покрай годините живот с танца и носиите, с фолклора и сценичните трески, на които неминуемо ставали подвластни и дъщери, и внучки, шивачката Стоянка си е изработила и своя философия за нещата, които прави сега: всеки един детайл от дрехата на танцьора е важен. Той говори. Отношението към самата дреха е важно. Така трябва да я изгладиш, да я изпереш, че да се види всеки цвят, всяка нишка, всяка форма, защото те „говорят“.

В съчетание с танцьор, усмивка, грация и достолепие, синхрон и хармония, се получават феерията от красота и магията на българския фолклор, казва шивачката Стоянка, за която времето в ДК „Арсенал“ сред костюми

потури, плетените везани чорапи, вълнените пояси и шапки.

Знае много и за Япония, макар никога да не е била там. Пътува задочно, през разказите на танцьорите, които вече 19 пъти са посещавали Страната на изгряващото слънце. Има и куп армагани оттам, които Христо Стоянов никога не пропуска да донесе. Или пък танцьорите.

И плакати. Ателието на шивачката на ансамбъл „Арсенал“ е умален мащаб на Япония.

Затова вечер, като угаснат лампите след поредния концерт и утихне сцената, или като надипли костюмите преди поредното турне, шивачката Стоянка не бърза да поема към къщи. Красотата, младостта, усмивките, енергията от емоцията, дълго я държат в ателието. Където винаги, без изключение, ще надникне някой от ансамбъла или ще се подаде рошава глава от „малките на Ваня“, за да поздравят „бабе“.

Или просто да донесе пореден сукман за ремонт, шевица за наредба или ей-така, за да я прегърне.

За невидимия труд, който създава невероятна красота на сцената.

И заради красотата, която

Шивачката при красотите си

ченици, но далеч пред нея са четирите други жени в рода: двете ѝ дъщери - Андрияна и Йовка, и внучките Стеляна и Лазарина. И четирите - преминали през школата, наречена ансамбъл „Арсенал“. И другото голямо училище: Христо Стоянов. С когото да работиш, е удоволствие, споделя Стоянка. Мотивът: коректен, знае какво иска, учи на дисциплина, ред, точност, възпитание, отговорност, лоялност към колектива и изящество.

Тя познава тайната на всеки бод, с който си бърби вече 44 години. В делник, че и отвъд него. От дете шие. Зрънцето любов към иглата и конеца посадила майка ѝ - сръчна шивачка, после го доусъвършенствала в специализираното училище в Стара Загора, което завършила. От 1966 до 2001-ва година, цели 35 години, шила в местната болница. Всичко: от скъсани чаршафи и одеяла до ношници, пелени, престилки и всякакъв постелъчен болничен инвентар.

За Стоянка Лазарова Брайкова, сега шивачка към ансамбъл „Арсенал“, времето обаче се мери на преди и сега: откакто е част от колектива на ансамбъл „Арсенал“, времето тече иначе. Защото с красиво човек свиква бързо. А младите и напористи, мотивирани и танцуващи със страст и любов млади хора ѝ дават много повече от просто работа след

ти, както и репетиционните костюми. Лазарина споделила за професията на баба си, а Стоянов заръчал: „Баба ти да дойде утре“. Отишла. И... тръгнало.

Вече 7 години Стоянка идва с огромно желание на работа, защото харесва това, което прави. А Христо Стоянов за нея е школа. Перфектният ръководител.

„Той знае за всеки костюм какво и колко, естет и перфекционист, от когото можеш да учиш много“, категорична е шивачката, за която дните преди концерти или турнета са изключително напрегнати. Само за турнетата в Япония костюмите, които шивачката подготвя, са над 100. Това са ризи, сукмани, престилки, калпаци, пояси, гизди за глава, чорапи и куп още дребни неща, които създават красотата на българската национална носия и богатството на народната душа.

„Но пък, като постелем тука после цялата тази красота по дивани, закачалки, очи само да имаш“, с блясък в тях разказва шивачката от ателието на ансамбъл „Арсенал“, за която няма по-прекрасна гледка от наредените и накипнени национални носии. А такива в ансамбъла - колкото искаш.

Четирите танцьорки в рода

защото в дома ѝ са израпли пред очите ѝ 4 танцьорки от различните времена на ансамбъла. Двете ѝ дъщери - Андрияна и Йовка, вече пораснали жени, са били танцьорки в него. Андрияна цели 8 години, а медицинската сестра Йовка - 3. Двете внучки на шивачката, дъщерите на Андрияна и Йовка - Стеляна и Лазарина, са обаче рекордьорките. Всяка от тях танцува в ансамбъл „Арсенал“ по 12 години. Сега и двете носят премяна и танците в кръвта

и гайтани е едно от най-добрите ѝ времена.

И малко е случаи, когато се налагало да пере костюми вкъщи. Реяла ги по балтанцьорки да съхнат. А отдолу се нареждали мераклии да ги снимат, спомня си Стоянка, според която „всеки костюм си има език“.

С времето се научила на него и тънкостите на всяка везана дреха: как да се пере македонската гизда, тракийския сукман, булчината премяна, мъжките шаячни

изправя на крака. И заради която си струва да си на крака.

Затова и шивачката не се дава на годините, нито пък те ѝ ги трупат.

Когато си обграден от младост и красота, си млад и красив, закачливо отсича шивачката Брайкова. Стоянка. Невидимата магьосница на ансамбъл „Арсенал“ - с игла и конец зад сцената.

Деляна Бобева

ЩЕДРА ДАРИТЕЛСКА ГОДИНА ИЗПРАЩА БИБЛИОТЕКА „АРСЕНАЛ“

815 са дарените през годината книги

Отминаващата 2017 година бе богата на дарителски жестове отстрана на читатели и приятели на фирмената библиотека „Арсенал“.

Всички, които прекрачиха прага на библиотеката, носейки купчина книги - четени и препрочитани в семействата, направиха това с мисълта, че тук те ще оживеят за нов живот, ще попаднат в ръцете на любознателни и търсещи интересно четиво читатели.

815 са подарените на библиотеката книги и всяка от тях попълва и обогатява книжния фонд. Сред дарителите на книги тази година са: Стояна Карамфилова от Завод 5, Димитър Атанасов от Завод 3, Боянка Петкова - Завод 6, Стоянка Адамова от отдел „Пласмент“, Ваня Митева - СК на КНСБ, Калина Тодорова - ДГ „Буратино“, Весела Спасова от

отеката на „Арсенал“ от Николай Монов, работник в Завод 2 на „Арсенал“ и студент на проф. Анчо Калоянов.

Николай е и сред спонсорите, благодарение на чиято подкрепа е станало възможно и издаването на том 4 от поредицата. Арсеналецът е откликнал на призива на автора томът „да бъде приютен в грижовни ръце“ и всеки, пожелал да притежава или подари книгата, е поимено споменат в специален отделен списък.

Николай Монов е заявил четири екземпляра от книгата на професора, като един от тях е дарил на арсеналската библиотека с автограф от автора на ценното издание.

В арсеналската библиотека този том е в грижовните ръце на стотиците арсеналци, любители на историческите четива, не

поредица от книги научни знания, митове, легенди, хипотези, свързани с историята на българската народност.

„Отношенията между България и турци, между България и Турция, са обременени с вековно противопоставяне - политическо, религиозно, културно. Въпреки това издателите и авторите вярват, че има предпоставки за преодоляване на историческите травми и постепено - за изграждане на справедливи международни отношения“, се казва в предговора на книгата.

Сред дарителите на библиотеката има и дарители - казанлъшки автори, като изключително щедър в това отношение е съдия Стефан Саранделчев - юрист по професия, изключителен ерудит, любознателен и с разностранни интереси човек. В родния си град той е известен и със своите обществени занимания и каузи, патриотични идеи и инициативи.

Стефан Саранделчев е горд потомък на три големи казанлъшки рода с вековни истории.

На родовата памет са посветени книгите му, с които разполага и арсеналската библиотека: „Да съхраним зелените клонки“ и „Да възродим задружността“.

Неговата многогодишна работа като юрист го е подтикнала да събере, подреди и издаде разговори, очерци и биографични справки в отделна книга, озаглавена „111 юристи, свързани със Старозагорска област“ - книга 1.

Читателите на неговите книги трябва да знаят, че всичко написано и издадено е издирено с много упорит труд, подредено и систематизирано с усета на истинския краевед.

Само преди няколко дни в библиотеката постъпи книгата „Заради историята“: разговор за оръжейника Константин Григоров“, предоставена от Първолета Петкова - уред-

КАКВОТО И ДА НИ СТРУВА, ЩЕ ВИ ПАРТНИРАМЕ

Това са общият извод и намерението, около които се обединиха представителите на 5-те фирми-партньори на ПГ „Иван Хаджиев“ в Казанлък в българо-швейцарския проект за дуално обучение ДОМИНО на съвместна среща - анализ за постигнатото дотук и опции за бъдещо партньорство.

На срещата директорът на професионалното училище в Казанлък, наследник на бившия Механотехникум - Мариана Демирева, обобща впечатленията и оценката, дадена на ръководеното от нея училище след два национални форума, посветени на дуалното обучение в България.

На тези форуми е дадена висока оценка на действителното и резултатите от проекта ДОМИНО на територията на казанлъшката гимназия, както по отношение на брой обхванати в него ученици, така и по отношение на партнирането с местния бизнес. От общо 802 ученици в цялата страна, обхванати в проекта за дуално обучение, 224 са от Казанлък и са ученици на ПГ „Иван Хаджиев“.

В хода на дискусиата, освен декларираната и бъдеща подкрепа отстрана на фирмите-партньори в лицето на „Арсенал“, ЮМиТи, „М+С Хидравлик“, „Гуала Клоужърс Тулс“ и „Промеханика“, бяха поставени и редица проблеми, с които фирмите - приемници и обучители на учениците за практически занятия, се сблъскват. Един от тях е дисциплината на работното място и необходимостта от актуализиране на учебните програми и планове с оглед теоретичната част да е в синхрон и настигне практическата.

Технологиите се развиват бързо, теорията трябва дори да ги изпреварва, категорични бяха представителите на бизнеса по време на срещата.

Да бъдат дадени по-атрактивни, а не архаични и плашещи имена на дисциплините, в които ще се приемат ученици за дуално обуче-

ние, с цел провокиране на интерес отстрана на подрастващите към тях, препоръчаха още от бизнеса.

Подобна препоръчителна мярка е била дискутирана и по време на национален форум за професионалното образование през изминалата седмица.

С цел по-бързо учениците теоретично да попълват нуждата от практически знания и умения, изискващи се в производството, в „Арсенал“ АД - Казанлък вече се подготвя специален кабинет по мехатроника, в който ще се обучават учениците, обхванати в проекта ДОМИНО, съобщил инж. Владимир Чучумишев, представител на „Арсенал“ и координатор отстрана на фирмата по отношение на проекта.

За да се засили интересът на учениците за обучение в професионални гимназии, и то в професии, нужни на местния бизнес, по време на срещата бе препоръчано организирането и на поредица от Дни на отворените врати в казанлъшките предприятия, на които учениците на място да се запознаят с възможностите и условията за работа в тях.

Отстрана на ПГ „Иван Хаджиев“ бе изразено желание фирмите-партньори за дуално обучение да се ускорят, с амбицията скоро всички ученици да имат възможност за пряка работа в производството по време на обучението си.

От общия брой 224 ученици, обхванати в паралелки с дуално обучение, най-голям брой - 63-ма, се обучават на територията на „Арсенал“.

Ще намерим начин да се справим, а не да търсим причини и да не можем, заяви на финала на срещата Танчо Михайлов от „Гуала Клоужърс България“, също фирмен партньор на казанлъшката професионална гимназия.

По време на срещата бе представена и мина-изложбата на възпитаниците от 8 клас на ПГ „Иван Хаджиев“ на тема „Моята бъдеща професия в моите представи“.

Деляна Бобева

тел, авторитетен ръководител, безпристрастен летописец с абсолютно заслужено отредено място в историята на „Арсенал“ АД. Авторите на книгата Бистра Кушлева и инж. Гигор Григоров казват в нейния послеслов: „Съзнаваме, че Константин Григоров е играл голяма роля в своя труд и със своя талант при близо половинвековното си присъствие в „Арсенал“.

Една малка по обем, но изключително съдържателна книга, изпълнена с много снимков материал, фактология, спомени, оценки, която ще обогати нашите познания за историята на фирмата.

Благодарните дарителски жестове на арсеналци и казанлъшчани показват, че преклонението пред книгите и техните храмове-библиотеки, преклонението пред красотата и силата на словото, пред духовното извисяване и любовта към четенето е живо и непреходно.

С надеждата, че това ще продължава и занаят!

Илина Зарова
Библиотека „Арсенал“

Художествената гимназия в Казанлък, Невена Драгиева - бивш преподавател по география в Казанлък.

Сред дарените книги преобладава художествената литература - десетки автори на българска класика, европейска, американска и други литератури.

Много са и дарените детски книги. Разнообразни са четивата за домакинството и кухнята, психологически книги, книги за различните видове изкуства, литературознание, обществени науки, история, география, медицина.

Сред интересните заглавия, с които тази година се сдоба арсеналската библиотека, са: „Великата църква на Царевград Търнов 1185-1626“, с автор проф. Анчо Калоянов, един от най-популярните и обичани преподаватели във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, изявен изследовател на българската митология и на българския фолклор, автор на книги с разкази, новели и романи. В последните години е насочил усилията си за написване и издаване на поредицата „Славянската прародна цивилизация“, където задълбочено и последователно запознава читателите с нейното зараждане и развитие през вековете.

Книгата е дар за библи-

само художествени, но и документални, с ранг на научни изследвания.

Вече няколко месеца не спира интересът и към една друга, дарена от изпълнителния директор на „Арсенал“, книга за фирмената библиотека - уникалната енциклопедична и красива книга на Румен Монов - „Приказка за България“.

Десетки читатели използват минутите си за почивка, за да разгърнат страниците на обемистия и невероятен създаден том, за да се потопят в красотите на познатите и непознатите кътчета на родината ни, за да прочетат любопитни неща за малко познати интересни събития, личности, традиции, места, да видят уникални снимки и картички, архивни материали и документи.

Първото дарение за тази година, записано в библиотечната дарителска книга под №1, бе дарението, направено от групата „Експерти за Казанлък“. Членовете ѝ подариха друга уникална и изключително ценна книга „Българи и турци“ на издателството „Тангра“. Издателството си е поставило за цел да издирва, публикува и разпространява в дълга

ник на музей „Арсенал“, която е и един от съзручните при нейното съставяне.

В началото на книгата, в обръщение към читателите, изпънителният директор Николай Ибушев пише:

„Отличен специалист-оръжейник, утвърден изобрета-

ХОТЕЛ "АРСЕНАЛ" - гр. НЕСЕБЪР ЦЕНИ - Сезон 2018 г.

СЕЗОН 2018	Нисък / Low Season	Среден / Middle Season	Висок / High Season
ЦЕНИТЕ СА В ЛЕВА НА СТАЯ НА ДЕН на база ALL/всичко включено/	01.06 - 22.06	23.06 - 13.07	14.07 - 24.08
	08.09 - 30.09	25.08 - 07.09	
DBL /двойка/	130	144	174
SNG /единична/	107	118	142
TRIPL /тройка/	189	210	253
1 възраст + 1 дете (0-5,99)	107	118	142
1 възраст + 1 дете (6-11,99)	120	130	156
1 възраст + 2 деца (0-5,99) настаняване в стандартна двойка, едното дете е без право на легло	107	118	142
1 възраст + 2 деца (0-5,99) (6-11,99) настаняване в стандартна двойка, 0-5,99 г. е без право на легло	120	130	156
1 възраст + 2 деца (6-11,99) настаняване в стандартна тройка	165	182	219
2 възраст + 1 дете (0-5,99) настаняване в стандартна двойка дете до 5,99 г. е безплатно без право на легло	130	144	174
2 възраст + 1 дете (6-11,99) настаняване в стандартна тройка	178	195	234
2 възраст + 2 деца (0-5,99) (6-11,99) настаняване в стандартна тройка, дете до 5,99 г. е безплатно без право на легло	178	195	234
2 възраст + 2 деца (6-11,99) настаняване в стандартна тройка, второто дете е на допълнително легло	208	227	277
АПАРТАМЕНТ за двама	144 лв./ден	163 лв./ден	190 лв./ден

РАННИ ЗАПИСВАНИЯ ЗА НЕРАБОТЕЩИ В "АРСЕНАЛ" АД

• От 11.17 г. - 31.01.18 г. - 30% /отстъпка/
• 01.02.18 г. - 29.02.18 г. - 25% /отстъпка/
• 01.03.18 г. - 31.03.18 г. - 20% /отстъпка/
• 01.04.18 г. - 30.04.18 г. - 15% /отстъпка/
• 01.05.18 г. - 31.05.18 г. - 10% /отстъпка/

РАННИ ЗАПИСВАНИЯ ЗА АРСЕНАЛЦИ

• от 11.17 г. - 31.01.18 г. - 35% /отстъпка/
• 01.02.18 г. - 29.02.18 г. - 30% /отстъпка/
• 01.03.18 г. - 31.03.18 г. - 25% /отстъпка/
• 01.04.18 г. - 30.04.18 г. - 20% /отстъпка/
• 01.05.18 г. - 31.05.18 г. - 15% /отстъпка/

Настоявания допълнително в апартамент - заплащат:

- Дете от 0-5,99 г. - безплатно
- Дете от 6-11,99 г. на допълнително легло - 50% от цената на редовно легло според сезона
- Възрастен на допълнително легло - 80% от цената на редовно легло според сезона

За информация и записвания: СК на КНСБ, тел. 0431/6 22 07, моб. 0888 58 26 73 и СК на КНСБ по заводи

Сърце в рими

Коледа без гирлянди

Търкулна се и таз година.
Привършиха листата в календара.
Надеждата от тези делници остана
в тази приказка тгъй стара.

Ще си почине родният Балкан
от поредната елхова сеч.
Човек, от тръпката не е ли обладан,
новогодишното дърво не ще окичи веч.

Дядо Мраз с чувала празен
не впрегна старата шейна,
не почука на прозореца затворен
и лицето му пред нас не грейна.

Нели Миронова, Завод 3 на „Арсенал“ цех 130, автор на стихосбирката „Закъсняло щастие“.
Специално за идващите коледни празници и за читателите на вестник „Трибуна Арсенал“ Нели предостави своето най-ново стихотворение „Коледа без гирлянди“.

С наведени глави на празната трапеза
се гледаме изниско и мълчим.
Държим в ръцете недопити чаши,
преглъщайки, плача да спотаим.

Календари без гевреци крачат,
отминаващи с песни недопети,
със сухи бъклицы в ръцете
и без да са закичени със цветете.

Чух църковния камбанен звън
и шепота на хиляди звезди:
не бой се, туй е сън, стани!

Отварям вратите залостени
и празните чаши наливам.
Ще пия на празника светъл,
не искам вече да заспивам.

Нели Маринова
Завод 3, цех 130

ВАЖНО ЗА РОЖДЕНИЦИТЕ ПРЕЗ ДЕКЕМВРИ!

Тортите - подаръци от ръководството на „Арсенал“ АД,
част от рождениците през декември
ще получат при следния график:

На 18 декември - понеделник - родените на 18, 23 и 24 декември.

На 19 декември - вторник - родените на 19, 25 и 26 декември.

На 20 декември - сряда - родените на 20, 27 и 28 декември.

На 21 декември - четвъртък - родените на 21, 29 и 30 декември.

На 22 декември - петък - родените на 22 и на 31 декември.

Тортите се получават от магазина на „Кумирси“ до централния портал срещу представяне на служебен пропуск.

Здраве и благослов за всички рожденици!

ВЗРИВООПАСНО: ЖЕНА, ВОЕНЕН ИНЖЕНЕР, ЧЕ И РУСКИНЯ

Родена е на 80 километра от Москва. В първия научен град на Русия – Обнинск. Тук е изградена първата в света атомна електрическа централа. Обнинск се нарича още Наукоград, защото

пързалане, „за да свиква да пада на твърдо“, учила военен инженерство наравно с мъжете, Наталия Бабаджанова е истинска фурия в своята работа. „Взривоопасна смес – жена, военен инженер, че и рускиня“, така кратко и точно я определя неин дългогодишен колега и уважаван ръководител.

Инж. Наталия Бабаджанова е в челната редица на арсеналската гордост, защото в продължение на всичките тези 36 години тя показва професионализъм, развива се непрекъснато като висококвалифициран специалист, способен да взема решения и да носи отговорност за крайния резултат.

в него се намират единадесет научно-изследователски института, разработващи забележителни проекти, в това число и за космическата индустрия. Напълно закономерно, родителите ѝ са научни работници. Завършва Тулския държавен университет през 1981 година. С мъжка специалност – „Елементи на полигонните установки“, и със състуденти, които днес са част от ръководството на „Арсенал“.

Ита е част от „Арсенал“, вече 36 години. Веднага след студентската скамейка инженер Наталия Бабаджанова дели делниците си, своите професионални успехи и постижения с развитието на най-голямото машиностроително предприятие в България. И 36 години неизменно е в Завод 2. Наталия от Алеята на трудова

слава. „Никога не съм се страхувала да направя голяма крачка, защото не можеш да прескочиш пропаст на два три малки скока – споделя инж. Бабаджанова. – А такива пропасти се е налагало да преодолявам не само при вземане на решения по сериозни технически въпроси, но и във всекидневните отношения с колегите, защото пирунът, който стърчи над останалите, винаги получава удар с чук. И не само защото говоря с акцент...“ Само тя знае цената, която е платила за адаптацията си в България, но пък житейската ѝ философия е желанна: „Научих се да не ми пука – когато говорят зад гърба ми, значи все още съм пред тях!“. Закърмена в суровите северни условия, родена в град-научен център, тренирала 8 години фигурно

Алеята на арсеналската слава, – има ли проблем, трябва да се постави диагноза, да се установят причините и да се предложат адекватни мерки за отстраняването на дефекта. Невинаги се получава от раз, но в такива моменти всеки участък от производството се стяга, пива се по машините, по организацията, по спазването на изискванията на технологичните процеси и пак влизаме в релсите и продължаваме напред... Научих се да не се плаша от работата, изискваща прецизно изпълнение и перфекционизъм, сега ми е лесно да оформям всякакъв вид техническа документация, обемът на която изключително много се увеличи през последните години“.

Инженер Бабаджанова цени своите колеги и се радва, че в конструктивно-технологичния отдел царят разбирателство, колегиялност, взаимно доверие и взаимомощ. Тя споделя: „Подкрепата на преките ръководители също е много важна за успешната работа на всички. Благодарна съм на сегашното ръководство на завода за оценката на моя дългогодишен труд, от-

то, то много по-леко понася всякакви несгоди, които са неизбежни по житейския ни път. Срещала съм доста оптимисти с неоправдано опърлени крила... А хубавото ще дойде като подарък“.

Ихубавото наистина идва. Още в Тула, когато Наталия среща Марин. И двамата идват в Казанлък. „Извадих късмет със съпруга ми Марин – добър електроник, пред когото „треперят“ всички домакински уреди въкъщи. Освен това, той е изключителен кулинар, научил е от баба си тънкостите на много гозби, а каква пенерлия прави...“, усмихва се родената в Русия българска снаха. Марин Бабаджанов също е дългогодишен служител на „Арсенал“. Завършил е Университета в Тула, работил е в Завод 14 в Шейново, след това в отдел „Инженеринг“, сега е в Завод 1. Арсеналската традиция важи и в това семейство. Дядото на Марин – морски офицер, е работил в казанлъшката оръжейница преди повече от половин век. По стъпките на фамилията върви и синът им Димитър, който работи в Завод 5. Той е завършил Варненския технически университет и

-12-годишната Силвия, е гордостта на своите баба и дядо от Казанлък. Тя е истински полиглот – прекрасно говори български, немски, английски и френски език, сега започва да учи руски и испански.

„От мама съм научена да не бъда робина на парцала, защото чисто е не там, където много шетат, а там, където не мърсят, – разказва за живота си извън портала на „Арсенал“ инж. Бабаджанова. – Затова имам много свободно време за четене и препрочитане на огромната домашна библиотека, в която има книги за всеки вкус. И музика, много музика... и запленяващите гласове на Томас Андерс и Шаде“. След книгите и домашния уют, родената в безкрайните равнини Наталия намира своята тръпка, покорявайки планините в България. Само връх Ботев е изкачила 4 пъти по различни маршрути, превемя още Мусала, Кадемлия, Добрила, Мазалат и други върхове. С колеги и приятели откъна на живописните Рилски езера, редовно участва в дълги преходи в Стара планина и Рила, които ѝ помагат да опознае българската природа и много-

С колеги в планината

Наталия има респекта на своите колеги, макар да признава, че професията инженер-технолог никак не е лека за жена, която в 90% от работата си е заобиколена от мъже-настройчици, тежещи на мястото си и неотстъпващи лесно от мнението си. А в извънредни ситуации самообладанието и висока концентрация са повече от необходими. „Технологът е като доктор, – обяснява нагледно отличничката от

даден само на Завод 2“.

Исега идва изненадата. Когато човек вижда пред себе си едно наистина мъжко момиче, малко е трудно да проумее, че тя е... песимист. „Може да звучи парадоксално, но това ми е помогнало да оцелея в доста житейски и професионални ситуации, – веднага обяснява Наталия. – Когато човек на подсъзнателно ниво е готов за най-лошо-

има многостранни интереси и специфични хобита.

Дъщерята на Наталия и Марин – Нелли, също е възпитаник на Техническият университет във Варна. Преди години, по покана на Университета в Касъл, двамата със съпруга си заминават за Германия. Днес Нелли е уважаван IT-специалист, а зетят Живко е доктор на науките, всяващ респект около себе си. Тяхната дъщеря

бройните планински хижи.

И не спира дотук, защото я води житейският ѝ принцип: „Ако някой се опита да те засенчи, остави го да слънча!“.

Жена, военен инженер, че и рускиня. Наталия Бабаджанова от Завод 2 на „Арсенал“.

НОВОГОДИШНО НАМИГАНЕ .. ОТ СЪРЦЕ!

За поредна година статистиките от Завод 4 в „Арсенал“ намериха време и желание да поздравят стотиците работници и служители от завода за Коледните и Новогодишните празници. Всички пликкове с фишовите за заплати през месец декември ще са с новогодишно намигане и пожелания.

Вдъхновител на милия коледен жест от години е лидерът на КНСБ в Завод 4 Мария Мазнева.

Малко трябва за едно сърце.

С благодарност за креативността и жеста. И с надеждата за много последователи!

„Трибуна Арсенал“

Иди и виж

8 декември - петък, 16 часа

Площад „Севтополис“
Коледно-новогодишно шествие по повод запалването на светлините на коледната елха на Казанлък

9 декември, 11 часа

Инфоцентър – ул. „Искра“ 4
„Грозното пате“- детски спектакъл на театър „Любомир Кабакчиев“

12 декември, 17,30 часа

Инфоцентър – ул. „Искра“ 4
Среща с поета Красимир Ортакчийски

13 декември, 17,30 часа

ЛХМ „Чудомир“
Среща с Ренета Инджова - единствената жена-премиер на България. Представяне на книгата ѝ „Корени цвят“

13 декември, 19 часа

Военен клуб
„Не е това, което виждаш“ – гостуваща постановка на град Кърджали

14 декември, 17,30 часа

Инфоцентър – ул. „Искра“ 4
Представителна изложба на СБХ –Казанлък

16 декември, 17,30 часа

Военен клуб
Коледен концерт „Ехо и приятели“

16 - 22 декември

Музей на фотографията – Благотворителен базар 9.00 - 17.00 часа

Хроника

През 2018 година Община Казанлък не предвижда увеличаване на данък-сгради и такса-смет. Това заяви кметът на общината Галина Стоянова по време на представянето си на годишния отчет за 2017 година пред гражданите на общината.

Според кмета, „две са основните и най-важни неща, постигнати през втората управленска година от мандат 2015-2020 . Това са Общинският план за развитие и Интегрираният план за градско възстановяване и развитие и Общият устройствен план на общината.“

Стоянова съобщи, че до 2020 година в община Казанлък ще бъдат изпълнени проекти за 19 млн. 658 хил. лева със 100% финансиране от Европейския съюз. Очаква одобрение и проектът за Интегриран градски транспорт на Казанлък, с което ще бъде електрифициран общественят транспорт в града.

Кметът Стоянова подчерта, че Общината води „неравна борба с нерегламентираните сметки и със строителните отпадъци, които хората изхвърлят на непозволените места“. Въпреки недостатъчните средства за сметосъбиране, сметоизвозване и деполиране на битовите отпадъци, не се предвижда увеличение на данък-сгради и такса-смет, каза Стоянова. Тя отчете висока събираемост на стари задължения, в резултат на което само за тази година са събрани 1 млн. лева.

7379 лева без ДДС постъпват всеки месец в общинската хазна на Казанлък от наеми на общински жилища. Общата площ, с която Община Казанлък разполага като жилищен фонд през 2017 година, е 13 739, 60 кв. м, сочи отчетът на кмета Галина Стоянова.

Общите приходи по това перо за времето 1 ноември 2016 г. - 30 септември 2017 година са 89 446,36 лева без ДДС. Събраният наем за предходния отчетен период е 86 938,93 лева. Намалението на общата сума наеми за общински жилища се дължи на продажбата на една къща и на един апартамент на техните наематели, съгласно Наредба 12 на Общинския съвет, от които са постъпили над 106 000 лева. 82 500 лева е получила Общината от сделката с къщата, а 23 750 лева - от продажбата на апартаментата.

В момента общинските жилища са 201 - 119 апартаментата и 82 къщи, разположени основно в източното и западното разширения на Казанлък, под ж.п. гарата и по централната улица на града. Въз основа на засиления контрол по изпълнение на договорите от страна на Общината, значително е намален броят на неизрядните наематели.

Нов Дневен център за подкрепа на деца с тежки множествени увреждания и техните семейства ще бъде изграден в Казанлък, станя ясно през седмицата. Той ще се помещава в неизползваемия двуетажен корпус от сградата на Детска ясла № 6 „Надежда“. Паралелно с това ще бъде ремонтиран съществуващият Център за обществена подкрепа с цел разширяването на дейността му. Стойността на проекта е в размер на 531 800 лева. От тях безвъзмездната помощ е 530 000 лева. Новата придобивка ще се реализира в следващите 18 месеца.

Новосъздаденият център ще обслужва 30 деца за дневна грижа и 60 деца за консултативни услуги. Центърът за обществена подкрепа, при настояща капацитет 60 деца в риск, след ремонта ще обслужва 80 деца.

„Трибуна Арсенал“

Футбол

СИЛЕН СЕЗОН ЗА ФК „АРСЕНАЛ 2000“

Изключително силен сезон направиха двата отбора на ФК „Арсенал 2000“ - юноши младша възраст и юноши старша.

Новосформираният отбор старша възраст, ръководен от Атанас Апостолов, загуби само два от мачовете си през първенството - срещу лидера „Сливен“, с минималното 1:0, и срещу тима на „Верея“ с 0:3 в последния кръг.

ФК „Арсенал 2000“ е в челото на таблицата, като се нарежда на трето място с актив от 21 точки и е само на точка от втория в класирането - „Верея“. Лидер е „Сливен“ с актив от 24 точки.

С резултат 0:6 отборът на юношите младша възраст на ФК „Арсенал 2000“ приключи сезона, като победи при гостуване тима на ФК „Ботев“ - Гълъбово.

Във временното подреждане арсеналци заемат втора позиция, само на 2 точки разлика от лидера „Берое“.

Отборът се представи много добре през изминалия сезон. В актива му има 6 победи и само 2 загуби.

При децата отборът на ФК „Арсенал 2000“ е седми в класирането.

При най-малките от подготвителната група арсеналци загубиха последния си мач срещу градския си съперник „Розова долина“ с резултат 8:0 и се нареждат на 10-о място в таблицата.

„Изключително сме доволни от представянето на момчетата, можеже и много по-добре. Чака ни много здрава работа през зимната подготовка и напролет тръгваме с амбиция за по-добро представяне и атакуване на челните места“, споделиха на финала на сезона треньорите Атанас Апостолов и Станислав Пехливанов.

Миран Маденджиян

Проф. Ивайло Ганев:

КОЛЕЖЪТ В КАЗАНЛЪК ПРИЛАГА НОВ ПОДХОД КЪМ КАДРИТЕ

Директорът на Колежа по енергетика и електроника при ТУ - София пред „Трибуна Арсенал“

Проф. Ганев, Казанлък е пред първия си Студентски празник с представителство на ВУЗ. След стартовата треска навлезе ли в работен ритъм казанлъшкият академична структура?

- Нямаше време за предстартова треска. Постановлението за създаването на Технически колеж - Казанлък излезе на 5 септември, преди една серия от неработни дни. Алтернативата беше: или започваме учебната година с летящ старт, или отлагаме началото за след една година. За мен отлагането на редовните учебни занятия за догодина беше неприемлив вариант. Поредната срещи, които имах в Казанлък, показа крещящата нужда от образовани кадри за нуждите на машиностроителното производство тук. Затова са ръководството на ТУ - София избрахме по-трудния вариант: да организираме в много съкратени срокове стартирането на учебните занятия. Това означаваше организиране на кандидат-студентска кампания и то, когато всички други ВУЗ-ове вече бяха записали своите нови студенти; подготовка и провеждане на кандидат-студентски изпит; класиране и записване на новоприетите студенти; организиране на учебните занятия. И всичко трябваше да се случи само за един месец, в който имаше и още няколко празнични дни. Но с общи усилия успяхме да се справим с тази екстремална задача. В Казанлък приложихме за първи път изцяло онлайн-кандидатстване, само кандидат-студентският изпит не можеше да бъде проведен по интернет. Въсъщност идеята ни е в Технически колеж - Казанлък, като нова структура на ТУ - София, да успеем да реализираме една доста по-модерна система на обучение, съобразена с конкретните социално-икономически условия и необходимостта от кадри в предприятията.

Нашите начинания нямаше как да се случат без пълната подкрепа и съдействие, които имаме от обществеността на град Казанлък и от ръководството на града в лицето на кмета г-жа Галина Стоянова, и от Общинския съвет, и от повечето машиностроителни фирми, нарочено не ги изброявам, защото мога да пропусна някоя. На всички благодарим сърдечно за съпричастие и помощта! Разбира се, все още не сме навлезли в стандартен работен режим на колежа, в момента още сме, както се казва, в „пусковоналадъчен режим“ (колежите от машиностроенето ще ме разберат!). Основното е, че занятията се провеждат пъл-

ноценно и по график. Другите организационни и битови проблеми си остават за нас, като ръководство, да ги решим, без да се отразяват на учебния процес.

тияно място професионални гимназии, за съжаление, не са на същото ниво; липсата на достатъчно средства в образованието, и то не само за заплати на учителите, а и

ността разработихме учебната документация и я представихме, с участието на ректора и зам.-ректора на учебната дейност на университетта, пред обществеността

ключва с диплома за висше образование и може да продължи в магистърски програми у нас или в чужбина, във ВУЗ по желание, включително при нас, в ТУ - София, или в поделенията му в Сливен и Пловдив. Надявам се, че знанията, които студентите получават в Технически колеж - Казанлък, ще ги направят най-желаните студенти-магистри. Както подчертах вече, тук реализираме нов подход. Ние подготвяме студенти, които да се реализират в частни предприятия, в които са важни знанията и уменията, а не просто дипломата. Затова оставяме на ръководствата на предприятията, след като проверят какви знания и умения са придобили нашите студенти, да преценят техните права за работа. Единственото, което съм обещал на представителите на бизнеса в Казанлък, е, че нашите преподаватели ще поставят оценки за знания и няма да се правят компромиси с цел запазване на бройката студенти, за които държавата ни плаща.

Проф. Ивайло Ганев от години е директор на Колежа по енергетика и електроника при Технически университет - София, част от който вече е и Технически колеж - Казанлък. Преподава Топлотехнически измервания и уреди, Възобновяеми енергийни източници, Регулиране и управление на топлинни процеси, Икономика на енергетиката, Техническа диагностика в ТЕЦ и АЕЦ и др. Специалист от национален порядък. Баща му, покойният Гиньо Ганев, депутат, национален омбудсман, известен като „човекът - парламент“, е Почетен гражданин на Казанлък. „Баща ми, светла му памет, много обичаше Казанлък и неговите хора“, споделя проф. Ганев, който още преди откриването на колежа е идвал тук със семейството си, което

харесва атмосферата в града, спокойствието, красивата природа, приветливите хора. Преди близо две години връзката на професора с Казанлък тръгна и по линията на служебните ангажименти. Проф. Ганев вече е в постоянен контакт с хора от местната власт и бизнеса на града. В съпоставката на Казанлък с другите два български града, където има обучение на студенти на ТУ - София, тук проф. Ганев открива нещо специално - позитивното отношение на хората от бизнеса и ръководството на града, подкрепата, която те дават. Така, в Казанлък трите страни заедно работят за съвместното начинание, което със сигурност рефлектира и в повишаването на качеството на учебния процес.

Как бяха определени специалностите, имаше ли предварително проучване?

- Още при зараждането на идеята за разкриване на звено за обучение в рамките на ТУ - София бе направен анализ за това, кое е най-необходимо за Казанлък като специалности, срок на обучение, организация на учебния процес, потенциални кандидати за обучение и др. Разполагаме и с проучванията, правени от Регионалния инспекторат по образованието в Стара Загора. Установихме, че най-удачно е в Казанлък да се подготвят студенти в образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“, която е със срок на обучение три години. Разбира се, това е точно обратното на общата тенденция при висшите училища у нас да развиват повече обучението в бакалавърска степен, защото това хипотетично носи повече приходи. Нашето мнение е, че ние трябва в оптимални срокове да подготвим образовани кадри за реалния бизнес. В момента средното образование не може да предложи добре подготвени кадри, които да влязат директно в заводите. Разбира се, това се дължи на много фактори. Това са: закриването на техникумите, защото създадените на

за богата материална база, която е необходима за качествено професионално образование; деформираната с години ценностна система на повечето ученици. Ако ние бяхме тръгнали по стандартния вариант, който се предлага във всички висши училища, включително и в нашия университет, само щяхме да задълбочим проблема с работната сила в Казанлък. За нас беше ясно, че трябва да имаме различен подход при обучението на кадри за реалния производствен сектор. А в Казанлък ситуацията е съвсем друга. Смятам, че е дошло времето, когато трябва да спрем да наричаме Казанлък само „град на розите“. Защото Казанлък е „градът на розите и машиностроенето“. Така че - избрахме нарочно специалността „Технология на машиностроенето“. Намаме проблем да провеждаме обучение и по други атрактивни в момента специалности, но нашата цел в Казанлък не е събирането на студенти, за да запълним някаква бройка. Ние искаме да подготвяме специалисти за нашата родна индустрия. Смятам, че е дошло времето висшите училища да се разделят с несъответствените си специалности и да са съсредоточат в тези, в които имат силни традиции... След избора на специал-

ности на Казанлък още в началото на 2016 година в присъствието на представители на предприятията в града. Чухме техните становища. Всичко това стана преди да стартираме процедурата по създаването на колежа. Ако нямаше подкрепата и одобрението на местния бизнес, просто нямаше за какво да се създава Технически колеж - Казанлък. Аз не съм чул другаде у нас да е имало такова обсъждане на учебен план. В момента ние тук обучаваме около 80 студенти в първи курс. Разбира се, трябва да се отчете, че кандидат-студентската кампания беше само две седмици. Всеки ден имам по няколко обаждания от хора, които са пропуснали срока за кандидатстване, а искат да учат. Те ще трябва да изчакат следващата учебна година.

Какви права дава документът за завършено образование, който ще издава казанлъшкият колеж?

- Учебният план и учебните програми са съобразени с най-новите тенденции при обучението в машиностроенето, както и с очакванията от потребителите на кадри. Акцентирано е върху практическото обучение, част от което ще се провежда в предприятията на Казанлък. Тригодишното обучение при-

Значителна част от Вашиите студенти тук са работещи млади хора, на първо място от „Арсенал“. Имате ли вече впечатления как се справят те?

- Факт е, че всички наши студенти са свързани с машиностроителните фирми в Казанлък. Те безспорно са силно мотивирани хора и знаят за какво са дошли при нас. Залите винаги са пълнени. Бих казал, че съм силно обнадяден, защото след години на принижаване значението на образованието това, което виждаме в Казанлък, е коренно различно. Около 30% от студентите ни са свързани с „Арсенал“ АД. Това е естествено, защото идват от най-голямото предприятие в района. Има и други предприятия със значителен брой студенти. По този начин студентите от различните предприятия имат възможност за обмен на информация помежду си, имат и различни подходи при решаването на поставените задачи, което ги обогатява. Аз не съм привърженик на чисто фирменото обучение, защото то крие опасност от навлизането на прекалено много конкретика, докато при всяко обучение основната цел е получаване на общи познания, след което да се разглеждат и конкретните приложения. В този аспект практическото обучение ще се провежда в редица предприятия, което ще обогати познанията и уменията на студентите.

Диана Рамналиева

Цялото интервю можете да прочетете в zakazanlak.bg

МАРИЯ КЮРИ

Първата жена – Нобелов лауреат, първата личност – с две Нобелови награди

Мария Склодовска. Невероятната ѝ история започва от Варшава, тогава в Руската империя. Мария е петото, последно дете на полските националисти Бронислава и Владислав Склодовски, тя – ръководител на престижен колеж, той – преподавател по физика и математика. Родена е на 7.11.1867 г. Вкъщи я наричали Маня. Когато е на 8 г., умира сестра ѝ, а когато е на 12, умира майка ѝ. Професорът сам отглеждал сина си и трите си дъщери, възпитавайки у тях силна любов към знанията. Мария четяла от 4-годишна, имала феноменална памет, остър и любопитен ум.

Пътят към науката. На 15 г. завършва с отличие гимназия в родния си град. Във Варшавския университет не приемали жени, затова известно време посещавала свободен университет – „секретна“ академия за жени. Семейството нямало пари за Сорбоната, където тя искала да учи. Мария преподавала уроци по аритметика, геометрия и френски език, 7 години работила като гувернантка. Четяла много, вземала уроци по химия, математика и физика. Подпомагала образованието на сестра си Броня, която заминала с мъжа си в Париж и през 1891 г. поканила и Мария там. Тя постъпила в Сорбоната, учела с огромни финансови затруднения и лишаване от храна. Завършила с две отлични дипломи – по физика и по математика. Получила поръчка за изследвания в сферата на магнетизма, но нямала лаборатория.

С Пиер. Приятел я запознал с физика Пиер Кюри, който ѝ отделил помещение в своята лаборатория. Тя била на 27, той на 36. Историята им се превърнала в легенда: двамата били прекрасен тандем, погълнати от науката и любовта си. Оженили се през 1895 г. През 1896 г. Мария получила право да преподава наука на млади жени. През 1897 г. на младата двойка се родила дъщеричка – Ирен. Но Мария не спряла да работи – две седмици след раждането публикувала втората си голяма теория.

Откритията. Очарована от откритието на Анри Бекерел – че ураневиите соли излъчват дълбоко проникващо лъчение, Мария Кюри решила да проучи ураневиите лъчи като възможна тема за дисертацията си. През 1898 г. установила, че урановата руда уранинит има много по-голямо излъчване от самия уран. Съпругът ѝ бил толкова заинтригуван, че прекъснал собствените си изследвания, за да помага на жена си. С брат си създали електромехан, с който Мария извършвала точни замервания на много слаби електрически полета, предизвикани от урановото излъчване. На 14.04.1898 г. двамата учени измерили 100-грамова проба от уранинит. Смели я на ръка – с чулке в хаван. През юли публикували статия, в която обявили съществуването на нов елемент – полоний. Мария го кръстила на родната си Полша. През декември семейството обявило откриването и на втори елемент – радий, от лат. radium – лъч. Нарекли го така заради интензивната му радиоактивност, термин, който Мария въвела. Тъй като не били извлекли новите елементи, химичите искали доказателства, че те наистина съществуват. През следващите 4 години, в дървения барака, полагайки свърхо-

вешки усилия, семейство Кюри преработили тонове руда, за да стигнат до новите елементи. По-късно е изчислено, че за да се

брой учени по света решават да започнат изследвания. По настояване на свои колеги Мария Кюри се кандидатирала

била изключително натоварена: изследвания, публикации, работа със студентите, която тя считала за своя мисия. Била

помощ се възползвали над 3 милиона пациенти. Мобилините ѝ рентгенови апарати били наречени „малките Кюри“. Тя организираща и курсове за рентенолози и техници на рентгенова апаратура. Натрупаният опит обобщила в монографията си „Радиология и война“, 1920 г.

Изнеса лекции в няколко европейски страни. Членува в 85 научни дружества по целия свят и получава 20 почетни степени. През 1921 г. тя и Ирен заминават за САЩ, за да съберат средства за нови изследвания. Посещението ѝ било абсолютен триумф – президентът Хардинг ѝ подарил 1 грам чист радий, закупен със средства, събрани от американските жени.

В чест на великите учени Кюри единица за радиоактивност била наречена „Кюри“.

Радиоактивните дневници. Веднъж Мария прошепнала на мъжа си: „Не включвай осветлението... Толкова е прекрасно, както ние искаме“. Този бил моментът, в който учените наблюдавали как добитият радий излъчва синьо-зелено сияние. Тази красота имала своята висока цена – здравото на Мария. Тя правела експериментите си без никакви предпазни мерки и без да има представа за последиците от радиацията. Носела епруветки с радиоактивни изотопи в джобчето си и ги складирали по рафтовете и в чекмеджето си, наслаждавайки се на светлината, с която греели в тъмното. На гърдите си носела ампула с радий, като талисман. Въпреки че боледувала често, била щастлива...

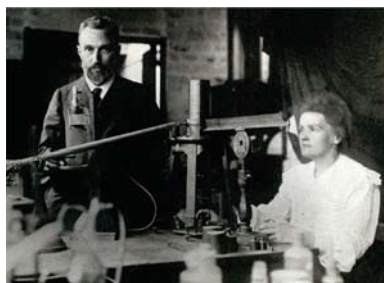

Мария Кюри (1867–1934) е учен – физик и химик. Полякиня, работила във Франция. Първата жена, удостоена с Нобелова награда. Първият носител на две Нобелови награди – за физика, 1903 г. и за химия, 1911 г., въпреки условията: на едно лице премията да се връчва еднократно. 100-годишнината на това събитие е тържествено отбелязана през 2011 г. в Сорбоната, където тя била първата жена-преподавател. В Полша 2011-та бе обявена за Година на Мария Склодовска-Кюри. Член е на 85 научни дружества по целия свят с 20 почетни степени, с един от най-високите коефициенти IQ – 200.

Изследванията ѝ са посветени на естествената радиоактивност – понятие, което тя въвежда. Заедно със съпруга си Пиер Кюри, носител на Нобелова награда, открива радиоактивните елементи полоний и радий. Дъщеря ѝ Ирен Жолио-Кюри и зет ѝ Фредерик Жолио-Кюри също са носители на Нобелови награди. Единицата за радиоактивност е наречена Кюри. Ликът на Мария Кюри е бил изобразен на полските банкноти от 20 000 злоти.

През 2017 г. се навършват 150 г. от рождението ѝ.

получи само 1 грам чист радий, са необходими няколко вагона уранова руда, 100 вагона с въглища, 100 цистерни с вода и физика. Подпомагала образованието на сестра си Броня, която заминала с мъжа си в Париж и през 1891 г. поканила и Мария там. Тя постъпила в Сорбоната, учела с огромни финансови затруднения и лишаване от храна. Завършила с две отлични дипломи – по физика и по математика. Получила поръчка за изследвания в сферата на магнетизма, но нямала лаборатория.

Мария и Пиер Кюри

Нобеловите награди. През с. г. Шведската кралска академия присъжда на Мария и Пиер Кюри и на А. Бекерел Нобелова награда – за изследванията им на радиацията. Мария Кюри става първата жена – Нобелов лауреат. Съпрузите били болни и не успели лично да получат наградата. С парите от нея погъмгали на студенти и на хора от научната общественост.

Били удостоени и с медал „Дейви“ от Лондонското кралско дружество и с медала „Матейчи“ на Италианската академия на науките. Мария е удостоена със званието „Доктор на науките“ от Парижкия университет и става първата жена във Франция, носител на това звание. Пиер бил назначен за директор на катедрата по физика в Сорбоната – за да преподава и основе своя лаборатория.

През 1904 г. се родила втората им дъщеря – Ева, която става журналистка и пише книги за майка си.

През 1910 г. Мария Кюри опередяла атомното тегло на радия и мястото му в таблицата на химичните елементи. Изработила международен стандарт за опередяне на радия, публикувала фундаменталния си научен труд за радиоактивността, под влияние на който впечатляващ

ла за Френската академия на науките. Предразсъдъците се оказали по-силни: кандидатурата ѝ не успяла с два гласа, само защото е жена. Ще минат повече от 50 г., когато през 1962 г. ученичката на Мария – Маргьорит Пере, ще стане първата жена – член на академията.

През 1911 г. Мария Кюри е удостоена с втора Нобелова награда – „за изключителни заслуги в развитието на химията: откриването на елементите полоний и радий, за отделянето на радия и изучаването на същността и съединенията на този забележителен елемент“, поставил ново направление в медицината. Тя е първият учен, на когото са присъдени две Нобелови награди.

Получаването на Нобелови премии за нея обаче не било безусловно. За първата имало такива, които сметнали, че наградата трябва да получат само Бекерел и Пиер. За втората също имало коментари – заради ширещ се скандал, свързан с отношенията ѝ с Пол Ланжевен, френски физик, член-кореспондент на Руската АН. Сванте Арениус дори я посвещавал да се откаже от номинацията. Тя обаче сметнала, че Нобелова награда се връчва за заслуги към науката и затова, естествено, ще приеме тази чест. Нещо повече – по нейно желание сред номинираните бил и покойният ѝ вече съпруг Пиер Кюри.

Без Пиер. Щастливите години на семейството свършили през април 1906 г., когато, пресичайки улица в Париж, Пиер, на 46 г., бил сгazen от кола, теглена от коне. Мария била съсипеана от смъртта на съпруга си, не се омъжила повторно. Опитала да осмисли живота си отново. Приела предложението ѝ място, заедно с Пиер в Сорбоната, заедно с лабораторията му, и станала първата жена-преподавател там. Програмата ѝ

предана майка – с грижи за интелектуалното и физическо възпитание на дъщерите си, чийто способности и постижения следяла и документирала. Неочинена помощ ѝ оказал бащата на Пиер. През 1923 г. Мария публикувала биография на Пиер Кюри.

Новите завоевания. Мария Кюри работела с други известни учени, вкл. с Айнщайн и Макс Планк. Била единствена жена сред множеството забележителни учени на Първия конгрес на Солвей при Международния физически институт, Брюксел, през 1913 г. Изключително нейно постижение е Радиевият институт в Париж, открит през 1918 г., дн. Институт „Кюри“.

Само за 5 г., от 1919 до 1934 г., изследователите в него публикували 483 разработки. Поколения учени провеждат по-късно изследванията си на база на нейната работа. Лабораторията ѝ е първата в света, про-

вела експерименти за лекуване на ракови клетки с източници на лъчение. Основала Радиев институт и във Варшава. По време на Първата световна война, заедно с Ирен, Мария Кюри организираща 220 стационарни и подвижни рентгенови лаборатории за преглед на ранени войници, от чиято

Първата мобилна рентгенова лаборатория на М. Кюри

Нивата на радиация на дневниците ѝ, на апаратурата, на мебелите и личните ѝ вещи, дори на готварската ѝ книга, били толкова мощни, че днес се съхраняват в стоманени кутии. Могат да бъдат видяни на изложбата „Мария и Пиер Кюри“ в Националната библиотека на Франция. Дори век по-късно всеки посетител се снабдява със защитно облекло и подписва документ, че поема лична отговорност за здравето си.

В резултат на излагането на радиация Мария се разболява от лъчева болест, непозната дотогава на медицината. Заедно с дъщеря си Ева се оттеглила в санаториума Санселемоз, където умира на 4 юли 1934 г. на 66 г. Погребана е до своя съпруг Пиер. През 1995 г. тленните им останки са пренесени в Пантеона, където са погребани най-великите хора на Франция. Единствената жена сред тях е Мария Склодовска-Кюри.

Мария Рашкова

За връзка с редакцията на „Трибуна Арсенал“:
 Редакция: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com
 Деляна Бобева: 0882 98 70 13, e-mail: didab@abv.bg
 Диана Рамналиева: 0882 98 70 14, e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg
 Мария Рашкова: 0882 98 70 12; Първолета Петкова: 5 74 55